

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Dunajska cesta 22
1000 Ljubljana

OKOLJSKO POROČILO

ZA STRATEŠKI NAČRT SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE ZA OBDOBJE 2023–2027 ZA SLOVENIJO – povzetek

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

julij 2022
dopolnitve september 2022

OKOLJSKO POROČILO- povzetek

Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja 2014–2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

julij 2022
dopolnitve september 2022

Pripravljavec strateškega načrta:	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Dunajska cesta 22 1000 Ljubljana
Območje:	Slovenija
Naziv dokumenta:	Okoljsko poročilo za Strateški načrt skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027 za Slovenijo – povzetek
Izdelovalec:	IPSUM, okoljske investicije, d.o.o.
Številka pogodbe:	2330–21–310015
Vodja projekta: Podpis in žig:	Ivo Kejžar, univ. dipl. inž. kem., IZS T-0582 IPSUM, okoljske investicije, d.o.o. Ljubljanska c. 72, 1230 Domžale
Sodelovali:	<i>Ipsum, d.o.o.</i> Aleksander Jenko, univ. dipl. inž. gozd. Tanja Sunčič, univ. dipl. biol. Lucija Česnik, mag. varstva narave Nataša Zupančič, univ. dipl. biol., mag. posl. ved Ivo Kejžar, univ. dipl. inž. kem., IZS T-0582 <i>Agrarius, tla in okolje, Tomaž Kralj s.p.</i> dr. Tomaž Kralj, univ. dipl. inž. agr. <i>RC planiranje d.o.o. Celje</i> Rado Romih, univ. dipl. inž. kraj. arh.

V okoljskem poročilu smo presojali dokument Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023 – 2027, ki ga je pripravilo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, različica 1.1, 25.8.2022 (v nadaljevanju SN 2023 – 2027).

Strateški načrt za obdobje 2023–2027 vsebuje ključne strateške usmeritve za izvajanje Skupne kmetijske politike (v nadaljevanju SKP) v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: RS) in podaja nabor predlaganih intervencij za njihovo uspešno in učinkovito izvajanje v praksi. V tem Strateškem načrtu je prvič opredeljena celotna SKP, tako I. steber, ki obsega neposredna plačila in kmetijske trge, kot tudi II. steber, ki obsega politiko razvoja podeželja. Skupna strateška obravnava obeh stebrov pozitivno vpliva na zagotavljanje sinergij in dopolnjevanja med intervencijami, s tem pa prinaša tudi večje učinke obeh stebrov pri uresničevanju zastavljenih ciljev celotne SKP.

Za doseganje ciljev in obvez RS na področju SKP je ter drugih mednarodnih sporazumov, je potrebno izvajati takšno kmetijsko politiko, ki bo zagotavljala prehransko varnost ter obstoj kmetij in kmetijskih površin, ob hkratnem upoštevanju trajnostnega ravnanja z naravnimi viri (tla, voda, zrak, gozd) ter zagotavljala prilagoditev ter odpornost kmetijske dejavnosti na podnebne spremembe.

SN 2023–2027 vsebuje ključne strateške usmeritve za izvajanje SKP v Sloveniji in podaja nabor ukrepov za njihovo uspešno in učinkovito uvedbo. Prenova SKP temelji na treh splošnih in devetih specifičnih ciljih, ki so podkrepiljeni s horizontalnim ciljem:

Spodbujanje pametnega, konkurenčnega, odpornega in raznolikega kmetijskega sektorja, ki zagotavlja dolgoročno prehransko varnost	Podpora in krepitev varstva okolja, vključno z biotsko raznovrstnostjo, in podnebnih ukrepov ter prispevanje k doseganju okoljskih in podnebnih ciljev Unije, vključno z njenimi zavezami iz Pariškega sporazuma	Krepitev socialno-ekonomskega tkiva podeželja
(1) Podpora vzdržnim dohodkom kmetij in odpornosti kmetijskega sektorja po vsej Uniji, da se poveča dolgoročna prehranska varnost in kmetijska raznolikost ter zagotovi gospodarska trajnostnost kmetijske proizvodnje v Uniji	(4) Prispevanje k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje, vključno z zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov in povečanjem sekvestracije ogljika, ter spodbujanje trajnostne energije	(7) Privabljanje in zadrževanje mladih kmetov in drugih novih kmetov v tem poklicu ter spodbujanje trajnostnega razvoja podjetij na podeželju
(2) Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje tako kratko- kot dolgoročne konkurenčnosti kmetij, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji	(5) Spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega upravljanja naravnih virov, kot so voda, tla in zrak, vključno z zmanjšanjem odvisnosti od kemikalij	(8) Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom
(3) Izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi	(6) Prispevanje k zaustavitvi in obratu trenda izgube biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine	9) Izboljšanje odziva kmetijstva Unije na zahteve družbe glede hrane in zdravja, vključno z visokokakovostno, varno in hranljivo hrano, pridelano na trajnostni način, zmanjšanje živilskih odpadkov ter izboljšanje dobrobiti živali in zatiranje protimikrobne odpornosti
Horizontalni cilj Modernizacija kmetijstva in podeželja s spodbujanjem in razširjanjem znanja, inovacij in digitalizacije		

Strateški načrt vsebuje intervencije (ukrepe) za doseganje specifičnih ciljev s področja kmetijstva, okolja ter ekonomskega razvoja podeželja. Intervencije so porazdeljene med devet specifičnih ciljev ter horizontalnega cilja. Intervencije se medsebojno prepletajo in lahko zasledujejo več specifičnih ciljev hkrati.

Za potrebe priprave Strateškega načrta je bilo organiziranih več strokovnih srečanj ter delovnih sestankov, kjer so sodelovali vsi ključni deležniki. V fazi priprave dokumenta je bil cilj zajeti čim večji krog deležnikov, kjer so z interdisciplinarnim pristopom prispevali k vsebini SN. Prva širša javna razprava o ciljih, potrebah in nabor

intervencij SN se je zgodila jeseni leta 2019. V juliju in avgustu 2021 je bila javna razprava o posameznih delih SN 2023 – 2027. Na podlagi pripomb iz te javne razprave je bil izdelan celotni osnutek SN 2023 – 2027 v decembru 2021, ki je tudi predmet okoljske presoje. Smernice oziroma prva mnenja k SN je podal Zavod RS za varstvo narave.

Vplivi ukrepov oziroma intervencij SN 2023-2027 na posamezne okoljske sestavine in izbrane okoljske cilje so ovrednoteni z uporabo ustreznih meril in v skladu z Uredbo o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Ur. l. RS, št. 73/05). Vplivi so razvrščeni v predpisane velikostne razrede.

Pri obravnavanju stanja okolja smo se osredotočili predvsem na tiste obremenitve ter pritiske pri posamezni sestavini okolja v povezavi s kmetijstvom ter izvajanjem vseh kmetijskih operacij. Potencialno največji vpliv ima kmetijsko lahko na podnebne spremembe, tla, vodo ter naravo.

V sklopu vsebinjenja je bilo prepoznano, da bo SN 2023 - 2027 vplival na naslednje sestavine okolja: naravni viri (tla, kmetijska zemljišča, gozd), vode, narava, kulturna dediščina in krajina, podnebne spremembe, kakovost zraka, vonjave in varno hrano.

Presoja je bila narejena za intervencije po posameznih specifičnih ciljeh, kot je to opredeljeno v SN 2023 – 2027. Zaradi lažjega vrednotenja ter opisovanja vplivov, smo posamezne intervencije označili s številkami, kot to izhaja iz samega Strateškega načrta (npr. IRP7, SI10, INP8, ...).

Izvedba ukrepov SN 2023 – 2027 ne vsebuje takšnih intervencij ter ukrepov, ki bi imele bistven vpliv na naravne vire, podnebne spremembe, zrak, kulturno dediščino, krajino ter naravo. Zasleduje cilje iz naslova okoljske funkcije kmetijstva kot tudi vseh pomembnih strateških programov in dokumentov, s katerimi je v pozitivni korelaciji. Vse intervencije so po svoji vsebini zasnovane tako, da bodo izpolnjevale posamezne cilje sektorskih dokumentov. Vpliv na vse okoljske teme je ocenjen kot A – ni vpliva/vpliv je pozitiven, B – vpliv je nebitven oziroma C – vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov.

Kumulativni vpliv je bil presojan z vidika vsote vplivov izvajanja ukrepov SN 2023 -2027 s hkratnim izvajanjem ukrepov sprejetih programov na državni ravni. Nabor strateških načrtov ter drugih programskih dokumentov, ki je bil pri tem upoštevan, je obsežen. Ocenjeno je, da bo kumulativni vpliv na okolje ob izvajanju naštetih programov pozitiven. Najpomembnejše pozitivne vplive pričakujemo na področju podnebnih sprememb, varstva gozdov, tal in voda. Prav tako je bil kumulativni vpliv SN presojan na podlagi vpliva posameznih intervencij med seboj.

V okoljskem poročilu so bile opredeljene usmeritve in priporočila ter omilitveni ukrepi za doseganje okoljskih ciljev.

Usmeritve in priporočila po posameznih intervencijah za doseganje okoljskega cilja **Trajnostno upravljanje s tlemi, kmetijskimi in gozdnimi zemljišči z namenom ohranjanja ekosistemskih storitev**:

- INP7, pri izvajanju ukrepa proizvodno vezano plačilo za beljakovinske rastline, ki imajo sicer ugoden vpliv na tla, je potrebno ukrep izvajati na način, da se ne izvaja na območjih, ki so kot šotna tla določena za izvajanje DKOP2.
- IRP12 in IRP13: Zaslanjanje sicer na slovenskih tleh ni akuten proces, vendar je pri namakanju potrebno pozornost nameniti temu, da ne pride do onesnaženja tal s težkimi kovinami in zaslanjanja.
- INP8.12 Ukrepu naj se doda pogoj: "V primeru uporabe polipropilenske vrvice se kompost ob koncu kompostiranja preseje in se presejani del s plastiko odda pooblaščenemu zbirlacu odpadkov oziroma izvajalcu obdelave."
- IRP7; Upravičenost do finančnih sredstev intervencije naj se primarno veže na gozdno mehanizacijo, s katero se pomembno zmanjša in omeji nastajanje poškodb in zbitost gozdnih tal, kot npr.: stroji, ki imajo

široka kolesa, več koles, gosenične verige s širokimi rebri ali gosenice, polgosenice, mehanizacija na hidrostatski pogon, itd.

- IRP28: zbitost tal se ne pojavlja le zaradi prehodov težke mehanizacije na kmetijskih zemljiščih z več kot 25 % glin, kjer je potrebno posebno pozornost nameniti vremenskim razmeram in času obdelave, ampak je lahko tudi posledica prepašenosti, zato mora biti paša skladna z dobro kmetijsko prakso.
- IRP5; Agromelioracije naj se izvajajo na način, ki ne povzroča erozije tal.

Usmeritve in priporočila po posameznih intervencijah za doseganje okoljskega cilja **Ohranitev in trajnostni razvoj gozdov v smislu njihove biološke pestrosti ter vseh ekoloških, socialnih in proizvodnih funkcij**

- IRP15 (Naložbe v sanacijo in obnovo gozdov po naravnih nesrečah in neugodnih vremenskih razmerah); V primeru sanacije gozdov po naravnih ujmah je z namenom nadaljevanja uspešnega razvoja gozdov na območjih sanacije potrebno, z namenom povečanja stabilnosti in odpornosti ter izboljšanje (povečanje) biodiverzitete, uvesti tudi sadnjo minoritetnih drevesnih vrst nego mladih sestojev v območju sanacije, vzdrževanje zaščitnih sredstev in ograj proti divjadi, ipd.

Usmeritve, priporočila in omilitveni ukrepi po posameznih intervencijah za doseganje okoljskega cilja **Dolgoročno ohranjanje in kjer je mogoče povečanje biotske raznovrstnosti**

Omilitveni ukrepi:

- Podrobnejša pravila za definicijo aktivnega kmeta je treba oblikovati tako, da ne bodo izključevala kmetov / kmetijskih gospodarstev, ki izkazujejo pomemben prispevek k varovanju okolja in narave.
- Za posege, ki ne dosegajo pragov določenih v predpisu, ki ureja posege v okolje, za katere je potrebno izvesti presojo vplivov na okolje kot določajo predpisi, pa bi zaradi izvajanja intervencij SKP lahko imeli bistven vpliv na varovana območja, je treba pridobiti mnenje organa, pristojnega za varstvo narave.

DKOP 2:

- Termin 'obdelava' naj se natančneje definira oziroma se opis dopolni z: "'Obdelava območja mokrišč in šotišč pomeni košnja. Kakršnokoli spreminjanje travinja v druge rabe ni dopustno. Košnja travinja na območju mokrišč in šotišč se izvaja vsaj enkrat na tri leta."

DKOP 4:

- V sklop izobraževanja kmetijskih svetovalcev naj se vključi predstavitev instituta okoljske škode in vplivov kmetovanja na okolje, ki jo prenesejo tudi na kmete, ki kmetujejo ob vodotokih.

IRP16, SI7:

- Za ureditev vertikalnih nasadov v varovanih območjih (izjema so hmeljišča) je treba pridobiti mnenje organizacije, pristojne za varstvo narave.

DKOP 9:

- Določitev travnikov v okviru DKOP 9 mora temeljiti na dejanskih potrebah, ne ozirajoč se na ocenjeno vrednost 30.000 ha.

INP3 – INP6:

- Po tri letnem izvajanju ukrepov naj se naredi natančna analiza izvajanja teh ukrepov ter vrednoti njihov učinek na obseg proizvodnje ter vplive na naravo. V kolikor se ugotovijo negativni vplivi je treba nadaljnje izvajanje ukrepov prilagoditi na način, da bodo škodljivi vplivi zmanjšani ali pa se intervencije prenehajo izvajati.

SI2:

- Seznam medovitih rastlin ne sme vsebovati ITR.

IRP6, IRP 15:

- Pri načrtovanju in izvedbi odpiranja gozdov, ki so z vidika gozdarstva pomanjkljivo odprti z gozdnimi cestami in so prikazani na karti Zasnove gozdne infrastrukture v prostorskem delu gozdnogospodarskih načrtov, je obvezno treba spoštovati omejitve, ki izhajajo z vidika drugih funkcij gozdov.
- Na območjih z naravovarstvenim statusom naj se tudi pred vzpostavitvijo negrajenih gozdnih vlak, pridobi strokovno mnenje ZRSVN

IRP9:

- Vzgoja drevesnih vrst v drevesnicah naj bo omejena na seznam drevesnih vrst in umetnih križancev, ki ga določa Odredba o seznamu drevesnih vrst in umetnih križancev (Ur. l. RS, št. 4/10)

IRP 13 (iz OP za Načrt razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu do leta 2023 in Programom ukrepov za razvoj načrta namakanja, Boson, 2017):

- Izberejo naj se najbolj učinkoviti namakalni sistemi, ki porabijo najmanj vode in imajo najmanjši oziroma celo pozitiven vpliv na kakovost vode.
- Vodna akumulacija ne sme predstavljati ekološke pasti za živali; urejena mora biti tako, da je živalim omogočen izhod.

IRP15:

- Pri sanaciji gozda naj se uporabijo sadike s seznama drevesnih vrst in umetnih križancev, ki ga določa Odredba o seznamu drevesnih vrst in umetnih križancev (Uradni list RS, št. 4/10).

IRP16:

- Pri izbiri vrst, ki so odporne na podnebne spremembe, je potrebno zagotoviti, da gojene vrste niso invazivne.

IRP18:

- Izvajanje ciljnih naravovarstvenih operacij KOPOP je treba redno spremljati. Po treh letih naj se opravi podrobnejša analiza vključenih površin in stanje kvalifikacijskih vrst/HT. V kolikor se ukrepi ne bodo izvajali na zadostnih površinah, stanje vrst/HT pa bo slabo je potrebno uvesti bolj obvezujoče ukrepe.

IRP19:

- Višine plačil naj se oblikujejo tako, da kmete spodbujajo k izvajanju naravovarstveno prilagojenih kmetijskih praks in dosegajo sinergijske učinke z drugimi ukrepi.

IRP20:

- Intervencija Natura 2000 plačila se mora začeti izvajati v letu 2023, zato je treba do takrat urediti vse administrativno-pravne podlage, ki bodo zagotovile njeno izvajanje.
- Določitev površin na katerih je potrebno izvajati intervencijo Natura 2000 plačila mora temeljiti na dejanskih potrebah, ne ozirajoč se na ocenjeno vrednost 1.200 ha.

IRP37:

- Ohranja naj nabor naravovarstvenih intervencij na katere se IRP37 navezuje: HAB, MET, STE, TSA, GRB, VTR, suha travišča.

IRP22:

- Pri izvajanju intervencije je treba zagotoviti, da se bo pri vzpostavitvi mejic uporabil sadilni material avtohtonega (slovenskega) izvora, ki ne bo povzročil škode v naravi.

IRP28:

- Intervencija Dobrobit živali se na območjih, kjer je možno izvajati tudi ciljne naravovarstvene ukrepe (HAB, HABM, VTR, MET, STE, Barja in močvirja, Kraški travniki in pašniki) lahko izvaja samo pod pogojem, da se izvajanje DŽ v celoti prilagodi izvajanju ciljnih naravovarstvenih KOPOP intervencij. Pogoj velja za vse površine, ki ležijo na conah potencialnega vpisa, ne glede na to, ali se na površini kateri od zgoraj naštetih KOPOPov izvaja.

IRP31:

- Pri intervenciji EIP mora biti med tematikami, ki se jih naslavlja tudi področje narave in biotske pestrosti, vključno z biotsko pestrostjo v tleh, ki vključuje tudi prednostno določene teme, ki se podprejo.

IRP32:

- Pri izvajanju ukrepa Svetovanje in prenos znanja je potrebno zagotoviti usposabljanja svetovalcev s strani naravovarstvene stroke, prenos strokovnega znanja s sodelovanjem strokovnjakov s področja naravovarstvene stroke na končne upravičence (kmete), ter zagotoviti ustrezno/zadostno promocijo in izobraževanje o ukrepih SN, ki prispevajo k naravovarstvenim ciljem.

Priporočila:

- V okviru standarda **DKOP 8** se kmete v čim večji možni meri vzpodbuja k ohranjanju teh površin.
- Priporočila se redno spremljanje stanja pojavljanja invazivnih tujerodnih vrst.

SI2:

- Priporočila se izvajanje monitoringa spremljanja divjih opravevalcev.

IRP15:

- Praksa, da se v primeru sanacije gozdov po naravnih ujmah sanacijske načrte uskladiti z organizacijo, pristojno za ohranjanje narave, kot to določa četrta odstavka 38. člena Pravilnika o varstvu gozdov (Ur. l. RS, št. 114/09, 31/16, 52/22), naj se ohrani tudi v prihodnje.
- Pri sanacijah gozda po naravnih nesrečah bi bilo smiselno presoditi, ali naj se posamezne prizadete dele gozdnih sestojev / površin pusti nesaniiran in se jih prepusti naravni sukcesiji.

Usmeritve in priporočila po posameznih intervencijah za doseganje okoljskih ciljev **Dobro stanje površinskih voda in preprečitev poslabšanja stanja ter Dobro stanje podzemnih voda:**

- IRP13 (Izgradnja namakalnih sistemov); načrt naj spodbuja tudi alternativne načine zadrževanja ter rabe vode za namakanje, predvsem zaradi istočasnosti pojava suš in potreb po namakanju KZ. Med alternativne vire lahko uvrstimo npr. način zbiranja vode s površinsko nabirko, prehodni zadrževalniki in čistilne naprave.
- DKOP4: Na območjih, ki so v nacionalnih načrtih upravljanja z vodami opredeljena kot območja ukrepov za zmanjšanje onesnaževanja površinskih voda s FFS, se upošteva širina varovalnega pasu kot ga določa 14. člen ZV-1.

Usmeritve in priporočila po posameznih intervencijah za doseganje okoljskih ciljev **Prispevati k prilagajanju na podnebne spremembe in blaženju učinkov podnebnih sprememb:**

- IRP28 (Dobrobit živali) in IRP29 (Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali); predlagamo, da se preuči vključitev sistemov hlajenja hlevov oz. senčenja površin za živino, saj raziskave kažejo na nižje emisije metana ob nižjih temperaturah, kar ima lahko dodaten pozitiven vpliv na blaženje podnebnih sprememb

Usmeritve in priporočila po posameznih intervencijah za doseganje okoljskih ciljev **Ohranjanje in izboljševanje kakovosti zraka:**

- IRP29 (Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali); v kolikor intervencija vključuje tudi ureditve za shranjevanje gnoja, ki omogočajo nadstandardno skladiščenje gnoja in s tem nižje emisije amonijaka, predlagamo, da se to jasno zapiše, saj to lahko pripomore k zmanjšanju emisij amonijaka zaradi shranjevanja gnoja. S tem intervencija IPR29 naslavlja tudi potrebo P13 Zmanjševanje emisij TPG in amonijaka v kmetijstvu.

Usmeritve in priporočila po posameznih intervencijah za doseganje okoljskih ciljev **Zmanjšati vplive prekomerno onesnaženih tal na zdravje ljudi:**

- V sklopu intervencije IRP32 naj se na degradiranih območjih (Celjska kotlina, Zgornja Mežiška dolina) izvaja izobraževanje o kmetovanju prilagojenem na prekomerno onesnažena tla. Izobraževanje naj se po potrebi posodablja glede na nova znanstvena dognanja in potencialno nova območja, ki bodo prepoznana kot degradirana

Usmeritve in priporočila po posameznih intervencijah za doseganje okoljskega cilja **Celostno ohranjanje kulturne dediščine ter Ohranjanje izjemnih krajin in krajinskih območij s prepoznavnimi značilnostmi na nacionalni ravni ter kakovostne krajinske slike:**

- INP3, INP4 in INP5; Intervencije imajo potencialno zelo velik vpliv na ohranjanje kulturne krajine. Ohranjanje tradicionalne reje in avtohtonih pasem, izkoriščanje prednost travinja preprečevanje zaraščanje, kar neposredno pozitivno vpliva na ohranjanje kulturne krajine in oziroma kulturne dediščine. Tradicionalni način kmetovanja posredno vpliva tudi na ohranjanje običajev oziroma na ohranjanje nesnovne kulturne. Intervencija se izvaja po celotni Sloveniji, vključno z gorskimi območji in izjemnimi krajinami.
- IRP2, IRP3, IRP4: Naložbe so priložnosti za spodbujanje ohranjanja in obnovo kulturne dediščine in krajine, kar naj bo vključeno v merila za izbor operacij.
- IRP18, IRP19, INP8, IRP20 in IRP21 podpirajo kmetijstvo v njegovi okoljski funkciji in nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks, ki so usmerjene v ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine. Posegi predstavljajo varovanje in obnovo prostora. Imajo pozitivne učinke na celostno ohranjanje kulturne dediščine, predvsem na ohranjanje, obnovo kulturne krajine, bistveno pozitivno pripomorejo k ohranjanju

- podeželja in prepoznavne krajinske slike. Smiselno naj se uporabljajo na celotnem območju Republike Slovenije, predvsem pa na območjih, kjer stanje ohranjenosti vrst in habitatnih tipov ni ugodno.
- IRP16, SII0 (podintervencija 8); naložbe v prilagoditev na podnebne spremembe pri trajnih nasadih vključuje nakup in postavitev mrež proti toči. Nakup in postavitev mrež proti toči, ki sloni na betonski konstrukciji, lahko negativno vpliva na kulturno dediščino in podobo krajine. Dopustna je postavitev mreže proti toči v temni barvi. Na območjih dediščinskih kulturnih krajin in izjemnih krajin, kjer so trajni nasadi varovan krajinski element, naj se uporabi lesena konstrukcija, saj tako bolje ohranja tradicionalni izgled kulturne krajine. Na krajinskih območjih s prepoznavnimi značilnostmi na nacionalni ravni ter v neposredni bližini enot kulturne dediščine se uporaba lesene konstrukcije priporoča.
 - IRP26; LEADER lahko bistveno pozitivno vpliva na celostno ohranjanje kulturne dediščine in na krajino predvsem s primernim prenosom znanja ter ustreznimi posegi na področju izgradnje ali nadgradnje infrastrukture manjšega obsega ali obnove objektov ali površin. Na območjih s kulturno dediščino, na območjih varovane kulturne krajine, na območjih izjemnih krajin in krajinskih območjih s prepoznavnimi značilnostmi na nacionalni ravni naj se varovanja in obnova kulturne dediščine ter krajine obravnava kot eden od možnih razvojnih ciljev strategij lokalnega razvoja in/ali kot eno od možnih orodij za doseganje cilja.
 - IRP25; ureditve naprav za proizvodnjo električne (npr. sončni paneli) in toplotne energije iz obnovljivih virov naj se ne umeščajo v območje varovane kulturne dediščine, brez mnenja pristojnega zavoda.

Spremljanje stanja je bilo opredeljeno za vse okoljske teme, ker je pokazatelj uspešnosti SN 2023 – 2027 na okoljskem področju. Spremljanje stanja okolja je opredeljeno na podlagi kazalnikov, ki so merljivi in je hkrati v Sloveniji že vzpostavljeno spremljanje njihovega stanja. To so tisti kazalniki za katere se rezultati na nivoju države sistematično zbirajo, obdelujejo in se o njih poroča, razlog za njihov izbor pa utemeljen v Prilogi 3 Okoljskega poročila. Predlagani kazalniki so naslednji:

Sestavina okolja	Kazalnik	Razlaga kazalnika
Tla	Kakovost tal	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM17] Kakovost tal
	Ohranjanje organske snovi v tleh	Podatkovna zbirka pilotnega vzorčenja tal za oceno zalog ogljika na kmetijskih zemljiščih. Nosilec podatkovne zbirke je MKGP.
	Vsebnost glavnih rastlinskih hranil v tleh kmetijskih zemljišč	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM26] Vsebnost glavnih rastlinskih hranil v tleh kmetijskih zemljišč
	Površine zemljišč z ekološkim kmetovanjem	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM08] Površine zemljišč z ekološkim kmetovanjem
	Erozija tal	Kvantitativnega kazalnika za spremljanje erozije v Sloveniji ni, obstajajo le modelske ocene po metodi RUSLE. Nosilec te baze je MKGP.
	Onesnaževala v tleh	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – Kazalcem [TPO4]
Kmetijska zemljišča	Ohranjanje obsega kmetijskih zemljišč v uporabi	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM10] Sprememba rabe zemljišč in kmetijstvo
Gozd	Ohranjenost gozdov	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [GZ02] Ohranjenost gozdov
	Lesna zaloga s prirastkom in posekom	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [GZ03] Lesna zaloga s prirastkom in posekom
	Površina gozda	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [GZ04] Površina gozda
Podzemne vode	Kakovost podzemne vode	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [VD11] Kakovost podzemne vode
	Poraba sredstev za varstvo rastlin in mineralnih gnojil	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcema [KM01] Poraba sredstev za varstvo rastlin in [KM02] Poraba mineralnih gnojil
	Bilančni presežek dušika in fosforja v kmetijstvu	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcema [KM22] Bilančni presežek dušika v kmetijstvu in

		[KM25] Bilančni presežek fosforja v kmetijstvu
	Površine zemljišč z ekološkim kmetovanjem	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM08] Površine zemljišč z ekološkim kmetovanjem
	Kakovost pitne vode	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [VD08] Kakovost pitne vode
Površinske vode	Kemijsko in ekološko stanje površinskih voda	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [VD12] Kemijsko in ekološko stanje površinskih voda
	Namakanje kmetijskih zemljišč in hidrološka suša površinskih vod	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcema [KM21] Namakanje kmetijskih zemljišč in [PP12] Hidrološka suša površinskih vod
	Kakovost kopalnih voda	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcema [VD09] Kakovost celinskih kopalnih voda in [MR05] Kakovost kopalnih voda obalnega morja
Narava	Površine zemljišč s kmetijsko-okoljskimi ukrepi	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM03] Površine zemljišč s kmetijsko-okoljskimi ukrepi
	Površine zemljišč z ekološkim kmetovanjem	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM08] Površine zemljišč z ekološkim kmetovanjem
	Biotska raznovrstnost – kmetijske rastline in živali	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcema [KM15] Biotska raznovrstnost – kmetijske rastline in [KM16] Biotska raznovrstnost – domače živali
	Pesticidi v podzemni vodi	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [VD06] Pesticidi v podzemni vodi
	Stanje populacij zavarovanih in ogroženih rastlinskih ter živalskih vrst in prednostnih habitatnih tipov	Kazalnik temelji na več kazalcev stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalci [NB11] Evropsko pomembne vrste, [NB12] Evropsko pomembni habitatni tipi in [NB02] Ogrožene vrste
	Odškodnine za škodo, ki jo povzročijo živali zavarovanih vrst	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) - [NB07] Odškodnine za škodo, ki jo povzročijo živali zavarovanih vrst
	Indeks ptic kmetijske krajine	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [NB14] Indeks ptic kmetijske krajine
	Podnebne spremembe	Ekonomska škoda zaradi podnebnih sprememb
Pojavi kmetijske suše		Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcema [PP14] Kmetijske suše in [PP15] Suša v tleh
Površine kmetijskih zemljišč opremljenih z namakalnim sistemom		Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM21] Namakanje kmetijskih zemljišč
Površine zemljišč z ekološkim kmetovanjem in kmetijsko-okoljsko-podnebnimi ukrepi		Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM08] Površine zemljišč z ekološkim kmetovanjem in kazalnikom, ki ga uporablja MKGP - Območje (ha), za katera veljajo kmetijsko-okoljska-podnebna plačila
Poraba energije v kmetijstvu		Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM09] Poraba energije v kmetijstvu
Izpusti metana in didušikovega oksida		Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM14] Izpusti metana in didušikovega oksida
Vsebnost organske snovi v tleh		Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM17] Kakovost tal
Ohranjenost gozdov in njihovih površin		Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcema [GZ02] Ohranjenost gozdov in [GZ04] Površina gozda
Izpusti TGP v sektorju LULUCF		Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcema [PO31] Neto izpusti TGP in [PO32] Izpusti TGP zaradi spremembe rabe zemljišč
Učinkovitost reje domačih živali		Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [PO13] Povečanje učinkovitosti reje domačih živali
Izpusti neETS po sektorjih		Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2022) –

		kazalcem [PO01] Izpusti neETS po sektorjih v obdobju 2005-2019
	Učinkovitost kroženja dušika	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – je kombinacija kazalcev [PO14] Racionalno gnojenje kmetijskih rastlin z dušikom, [PO15] Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – bruto bilančni presežek dušika, [PO16] Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – površina zemljišč v ukrepu Ekološko kmetovanje, [PO17] Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – površine njiv in vrtov v ukrepih, ki zahtevajo gnojenje na podlagi hitrih talnih ali rastlinskih testov
Kulturna dediščina	Obseg povečanja ukrepov/investicij v ohranjanje/oživljanje kulturne dediščine	Kazalnik temelji na stanju enot kulturne dediščine in arheoloških najdišč. Stanje spremlja Ministrstvo za kulturo.
	Celovitost registriranih enot kulturne dediščine - ali število enot kulturne dediščine, vključenih v ukrepe/investicije SN 2023 – 2027	Kazalnik temelji na skrbi za ohranjanje celovitosti enot kulturne dediščine vključno z njihovimi vplivnimi območji. Stanje spremlja Ministrstvo za kulturo.
Krajina	Prisotnost območij krajinskih vzorcev, območij izjemnih krajin in krajinskih območij s prepoznavnimi značilnostmi	Prisotnost območij krajinskih vzorcev, območij izjemnih krajin in krajinskih območij s prepoznavnimi značilnostmi spremlja in vodi Ministrstvo za kulturo.
	Dejanska raba na območjih izjemnih krajin in krajinskih območjih s prepoznavnimi značilnostmi	Kazalnik je povezan s kazalcema stanja okolja ARSO (2021) [KM10] Sprememba rabe zemljišč in kmetijstvo in [TP01] Pokrovnost in raba tal
Kakovost zraka	Izpusti amonijaka iz kmetijstva	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM13] Izpusti amonijaka v kmetijstvu
	Izpusti NMVOC, NOx ter PM2,5 in PM10 iz kmetijstva	Emisijske evidence NMVOC, NOx ,PM2,5, PM10 iz kmetijstva vodi ARSO.
	Izpusti metana iz kmetijstva	Emisijske evidence metana iz kmetijstva vodi ARSO.
Vonjave	Izpusti amonijaka iz kmetijstva	Kazalnik je skladen s kazalci stanja okolja (ARSO, 2021) – kazalcem [KM13] Izpusti amonijaka v kmetijstvu
	Izpusti NMVOC in NOx iz kmetijstva	Emisijske evidence NMVOC, NOx iz kmetijstva vodi ARSO.
Varna hrana	Vnos kovin v človeško telo s hrano	Kazalnik je skladen s kazalcem stanja okolja (ARSO, 2022) [ZD15] Vnos kovin v človeško telo s hrano

Glavni cilj pripravljavca SN 2023 – 2027 je dokument, ki bo uravnotežen in bo zadostil tako razvojnim kot varstvenim vidikom razvoja kmetijske politike. SN 2023 – 2027 je nastajal v tesnem sodelovanju s ključnimi partnerji in zainteresirano javnostjo. V letu 2018 je bilo zato ustanovljenih 5 delovnih skupin za pripravo SN 2023 – 2027. Odsotnost alternativnih rešitev oziroma intervencij za doseganje specifičnih ciljev, ki se jih z izvedbo SN 2023 – 2027 načrtuje in ki med drugim vključujejo tudi cilje doseganja dobrega stanja posameznih sestavin okolja, je posledica sprotnega usklajevanja dokumenta. **Ugotavljamo, da SN 2023 – 2027 ne predvideva alternativnih rešitev.**

Na podlagi vrednotenja vplivov lahko zaključimo, da bo imela izvedba SN 2023 – 2027 na izbrane okoljske cilje naslednje vplive:

- ohranjanje organske snovi v tleh – je ocenjen vpliv kot ni vpliva/ vpliv je pozitiven (A)
- spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnim virom tal – vpliv je ocenjen kot ni vpliva/vpliv je pozitiven (ocena A)
- ohranitev in trajnostni razvoj gozdov v smislu njihove biološke pestrosti ter vseh ekoloških, socialnih in proizvodnih funkcij – vpliv je ocenjen kot ni vpliva/vpliv je pozitiven (ocena A)
- dobro stanje površinskih voda in preprečitev poslabšanja stanja – vpliv je ocenjeno kot nebistven (B)

- dobro stanje podzemnih voda – vpliv je ocenjen kot nebistven (B)
- dolgoročno ohranjanje in kjer je mogoče povečanje biotske raznovrstnosti– vpliv je nebistven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov (ocena C)
- kmetijstvo prilagojeno in odporno na podnebne spremembe (manj škod zaradi vremenskih ekstremov in prilagoditve pridelave) – vpliv je ocenjen kot ni vpliv/vpliv je pozitiven (A)
- kmetijstvo, ki bo prispevalo k blaženju podnebnih sprememb (zmanjšanje TGP, povečanje in ohranjaje ponorov CO₂) – vpliv je ocenjen kot ni vpliv/vpliv je pozitiven (A)
- celostno ohranjanje kulturne dediščine – vpliv je ocenjen kot nebistven (B)
- ohranjanje izjemnih krajin in krajinskih območij s prepoznavnimi značilnostmi na nacionalni ravni ter kakovostne krajinske slike - vpliv je ocenjen kot nebistven (B)
- ohranjanje in izboljševanje kakovosti zraka (zmanjšanje emisij amonijaka, NMVOC, NO_x, PM_{2,5} in PM₁₀ delcev in metana iz kmetijskih virov - vpliv je ocenjen kot ni vpliv/vpliv je pozitiven (A))
- zmanjšanje emisij vonjav iz kmetijskih virov - vpliv je ocenjen kot ni vpliv/vpliv je pozitiven (A)
- zmanjšati vplive prekomerno onesnaženih tal na zdravje ljudi - vpliv je ocenjen kot nebistven (B)